

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvântarea

rostită de Prea Sfinția Sa Domnul Episcop diecesan
din Caransebeș, **Nicolae Popea**, la deschiderea Si-
nodului din ast an

Christos a înviat!
Domnilor deputați!

Mare bucurie simt în sufletul meu totdeauna, când am norocire a vedea adunați la Episcopia noastră pe iubii mei fii sufletesci, pe reprezentanții diecesei din toate părțile, pentruca împreună să chibzuir cele bune și folositoare pentru prosperarea și înflorirea bisericii noastre eparchiale.

Dece ani sunt, domnilor deputați, de când ne adunăm astfel în sinódele noastre diecesane, de când am onóre a ocupa acest scaun presidial și a conduce pertractările diverselor obiecte bisericesci, școlare și economice-finanțiale în înțelesul legii noastre fundamentale, a statutului organic.

Da, domnilor deputați, dece ani sunt impliniți, de când biserica cea viie a eparchiei de Dumneșeu scutită a Caransebeșului, după încetarea din viață a fericitului meu antecesor, a vrednicului episcop Ioan Popasu, prin votul sinodului său electoral, onorându-mă cu încrederea, m'a ales episcop în scaunul vacant episcopesc al acestei diecese.

Cu plăcere îmi aduc aminte de acel însemnat act electoral săvârșit, cum sciți, fără patimi, fără ură, fără dușmăni, fără interese particulare, fără scopuri speculative și fără agitațiuni, — în dragoste și bună înțelegere frățescă, cum o cere adevărata morală, spiritul canónelor și al statutului organic, va să dică: având în vedere curat numai interesele cele mari obștesci, binele și fericirea bisericii.

Votului unui astfel de sinod electoral, exemplar, firesce trebuia să-mi plec și eu capul, să dau ascultare eparchiei, care mă chema la sine; deși de altă parte, trebuie să mărturisesc, hotărît eram, domnilor, cum mulți o știu, să nu mai părăsesc locul, unde timp îndelungat îmi petrecusem cea mai mare și nu neînsemnată parte a

vieții mele, unde hirotonit am fost și trecut prin toate gradurile ierarhice și administrative bisericesci, până la arhimandriție și vicariat archi-episcopesc, de însuși metropolitul, marele Andreiu baron de Șaguna; și unde prin urmare avem o poziție destul de frumoasă, o viață plăcută și liniștită, încât mă puteam ocupa și cu alte afaceri private științifice-literare.

Dar, domnilor deputați, am dat ascultare bisericii, am venit aici cu deplină încredere, și am fost primit cu asemenea încredere și cu însuflețire mare în diecesă.

Și tocmai pentru aceea acum, după un period de 10 ani, ținând cont de activitatea noastră și de rezultatele ei, să nu ne întrebăm óre, de am satisfăcut noi așteptările și dorințele generale ale bisericii noastre eparchiale? de am fost noi de folos bisericii, în fruntea căreia suntem puși, ale cărei afaceri le pertractăm din an în an dea-rândul?

Eu cred, domnilor deputați, că față cu întrebările acestea, noi totdeauna putem sta înaintea lui Dumneșeu și a bisericii cu inima liniștită și cu fruntea ridicată. Căci, de vom arunca o privire cât de repede asupra periodului acestuia, ne vom întâlni de sigur cu o mulțime de lucruri însemnate, bune și folositoare, săvârșite de noi înșine, pe toate terenele vieții noastre bisericesci, școlare și economice-finanțiale.

Sciți, domnilor, ce sorțe tristă a avut vechia noastră episcopie a Caransebeșului, împreună cu aceea a venerabilei noastre metropolii de Alba-Iulia, în urma turburărilor și a desbinării confesionale din veacul trecut. Sciți pré bine, că după o desperată luptă cu toate ispitele acelu timp funest, mai pe urmă, către sfârșitul acelu veac, ea a trebuit să cedeze și să se aneeseze la episcopia Vârșetului, de naționalitate străină, perdându-și astfel independența și toate averile sale, încât la reactivarea ei, fericitul episcop Popasu venind în eparchie n'a avut unde să-și plece capul.

S'a acvirat la început, cu mare greutate, residența episcopescă și mai târziu s'a clădit și casa de peste stradă, unde astăzi se află înlocuite cancelaria și birourile

asesorilor referenți consistoriali, precum și librăria și tipografia diecesană.

Dar câte nu mai erau înderēt de făcut ?

Institutul diecesan teologic și pedagogic, era, cum știți, la venirea mea în diecesă, înlocuit în residența cea veche episcopescă, aproape ruinabilă. Cea dintăiu grijă a noastră a trebuit deci să fie, clădirea edificiului celui nou tot în vecinătatea residenței episcopesci de astăzi, cu sale spațioase atât în etagiu cât și în parter giur împregiur, și translocarea aceluia în acest edificiu nou și corespunzătoriu, unde se află și astăzi. Acastă dispozițiune a fost foarte necesară din toate punctele de vedere, și nu putem din destul mulțami lui Dumnezeu, că ideea acesta salutară s'a putut realiza încă atunci, îndată la început. Mai rămânând încă jos în parter încăperi destule, cari deja închiriate aduc un venit frumos diecesei.

Ear din punct de vedere didactic, tot la acest institut despărțământul pedagogic, a trebuit mai târziu să se adaugă la cei trei ani de mai înainte, încă unul, anul al 4-lea, precum și școala de aplicație deosebit, mai sporindu-se astfel și personalul didactic cu un învățatoriu.

Dar, domnilor deputați, cu atâta nu pōte fi lucrul complet la un institut diecesan teologic și pedagogic. Ca să se ajungă scopul pe deplin, avem neîncungiurată trebuință de un internat pentru moralizarea, disciplinarea și creșterea elevilor în spiritul bisericii noastre naționale. Neputându-se deocamdată crea un astfel de internat în mod definitiv, din lipsa mijloacelor, s'a făcut totuși ce sa putut în mod preparativ.

S'a cumpărat adecă mai întâiu un teren intravilan, aici în oraș, la un loc foarte potrivit, cu scop ca la timpul său aici pe acest teren să se zidescă edificiul corespunzătoriu pentru internat. Dar în anul acesta oferindu-se un loc și mai bun și mai avantajos, fiind provădat cu 4 clădiri în curte, l'am cumpărat și pe acesta. Despre cel dintăiu amintit, Veneratul Sinod are deja cunoștință din anul trecut; ear despre al doilea actele respective împreună cu contractul încheiat, se vor supune spre apreciere și aprobare cu raport special.

Aici pe acest loc din urmă, domnilor deputați, avem de gând să începem la toamna viitoare un internat provisoriu, dacă contractul respectiv de cumpărare, se va aproba din partea Veneratului Sinod.

Amintesc și aceea, că un început mic de colectă pentru adunarea capitalului necesar, dejă s'a făcut, cum știți din partea domnilor deputați sinodali, rămânând, ca o colectă în mare spre acest sfârșit să se pună la cale în timpuri mai favorabile.

Notez mai încolo, că residența episcopescă cea veche, fiind ruinabilă, de tot neapță spre folosire, a trebuit să se dărime, și în locul aceleia s'a zidit deja anul trecut un edificiu nou solid și s'a închiriat destul de bine societății comerciale „Severineana“.

Nu pot lăsa neamintită nici residența episcopescă de ași, care încă a trebuit să se repara, adusteze și înfrumșeze în mod mai potrivit, ceea ce succesiv s'a și

făcut cu spese nu neînsemnate, partea cea mai mare din modestele venit episcopesci.

Pe lângă aceste realități diecesane, mai vin a se adaoga încă două case, tot aici în oraș, lăsate diecesei prin testamente, una de fericitul general Mihail Trapșa, și alta de fericitul căpitan Iancu Temeș. Dar cele mai însemnate și de valoare mai mare între realitățile diecesane, sunt fără îndoială cele trei domenii, la Marghita-mare, la Visag și la Dezești, cumpărate în diferite timpuri din acest period. Nu mă îndoiesc, domnilor, că și DVōstră încă veți recunoșce, că averea diecesei nu se pōte asigura mai bine, decât în pământuri, făcându-se astfel totodată și credincioșilor noștri din acele locuri un bun ajutoriu, prin esarendarea acelor pământuri.

Mai încolo, tot în acest period de 10 ani, s'au înființat mai multe fonduri la episcopia noastră.

Așa mai întâiu, avându-se în vedere asigurarea preoților bătrâni și neputincioși, încă de timpuriu s'a înființat fondul de pensiuine pentru preoțimea eparhială; eară mai târziu, tot din aceste motive, fondul de pensiuine pentru funcționarii consistoriali și profesorii institutului diecesan teologic și pedagogic.

Apoi dorind din inimă, ca poporul sa se ușureze cât s'ar putea mai mult în privința contribuțiilor pentru cult, s'au mai înființat încă fondul pentru acoperirea convenției episcopesci, fondul pentru acoperirea sidoxiei episcopesci, fondul pentru acoperirea speselor deputaților sinodali și congresuali și fondul internatului.

Deasemenea și fundațiuni din partea unor credincioși de ai noștri, pentru scopuri filantropice și culturale diecesane încă s'au înființat mai multe dându-se în administrațiunea Consistoriului nostru. Aceste sunt: fundațiunile Ioan Peța, Elisabeta Peța, Tismănariu, Bősz, Baronul Heidte, Trapșa și Temeș.

Despre luptele cele multe mai ales pe terenul bisericesc și școlar, cu ocaziunea introducerii legilor așa numite politice bisericesci, a limbii maghiare în școle, sporirea salariilor învățătoresci, — lupte destul de grele până și prin Casa magnaților, nu mai amintesc mai de aproape, fiind ele prea bine cunoscute din cele scrise de până acum. Chiar și în present avem un obiect destul de greu de pertractat, completarea venitelor preoțesci, la a cărei bună și temeinică rezolvare, nu se pōte din destul recomanda o serioșitate cât mai matură.

Și în urma tuturor acestora, ca un corolar la cele expuse până aici, notez spre bucuria generală, că pe lângă toate erogațiunile cele mari, ajungând deja bugetul anual cifra de 35.000 fl. averea intrăgă a diecesei în acesti 10 ani dejă s'a duplicat.

Iată, domnilor deputați, în lineamente mai generali, rezultatele activității noastre oficiale de 10 ani. Ele nu se pot ascunde, căci stau negru pe alb, se ved cu ochii în toate direcțiunile lor. Prin urmare, se pōte dice, că nici noi nu am dormit, ci am muncit cât s'a putut și cât ne-au iertat împregiurările cele grele și critice, în cari trăim și în cari s'a aflat și se află biserica noastră.

Și eu, domnilor deputați, nu dic, că eu le-am făcut acestea, ci noi, noi cu toți împreună, în dragoste și bună înțelegere frățescă fie-care în poziția și sfera sa de activitate, sub conducerea episcopului, căci acesta este caracterul constituționalismului celui adevărat, de care ne bucurăm ați în biserica noastră.

Bine să ne însemnăm deci, domnilor deputați, că condițiunea esențială a tuturor lucrurilor bune e dragostea și buna înțelegere, fără de care chiar și constituționalismul cel mai bun nu folosește nimic, ci mai mult strică. Numai în chipul acesta ni-a fost și nouă cu puțință, a produce cele-ce le vedem astăzi în ființă în diecesa noastră. Și tocmai pentru aceea, pentru-a să arăt adică puterea coversitoare a dragostei și buneii înțelegeri, m'am vădut îndemnat, a mă lăsa mai pe larg în expunerea rezultatelor activității noastre din periodul acesta de 10 ani.

Să sperăm, dar, domnilor, că și în viitoriu vom urma cu ajutoriul lui Dumnezeu tot astfel, fiind călăuziți de steaua dragostei și buneii înțelegeri în acțiunile noastre; că va domni pacea între noi, și că va contribui fie-care în felul său și după puterile sale, la prosperarea și viitoriul bisericii noastre naționale, spre mărirea lui Dumnezeu și fericirea clerului și poporului bisericii noastre diecesane, ceea-ce și doresc din adâncul inimii mele.

Pre lângă care declar sesiunea prezentă a sinodului nostru diecesan deschisă.

Sinodul eparchial aradan.

(Fine)

Sedința IX.

s'a ținut în Arad la 30 Aprilie (12 Maiu) 1899 la 10 ore a. m. Președinte: P. C. S. Dl. vicar *Iosif Goldiș*. Notar: Dr. N. Oprean.

După prezentarea mai multor esibite, la ordinea zilei urmăzătoare continuarea raportului comisiunei episcopesci, carea prin raportorul ei S. Raicu propune ăr sinodul ia la cunoștință rațiociniile fondurilor și fundațiilor diecesane.

Comisiunea raportază asupra stării fondurilor și fundațiilor diecesane precum și asupra stării fondului preoțesc; — și sinodul ia la cunoștință starea acestor fonduri și fundațiuni.

Tot comisiunea episcopescă prezintă următoarele esibite: a) Comuna bis. Minead cere să i se ierte 55 fl. 32 cr. contribuțiunea de suflet restantă; b) Comuna bis. din Drauț cere să i-să ierte suma de 313 fl. contribuțiune de 1 cr. resp. 2 cr. de suflet restantă; c) Comuna bis. din Araneag cere să i-să ierte restanța de 143 fl. 32 cr. în contribuiri de 2 cr.; d) Comuna bis. din Chelmac cere reducerea tacsei de 2 cr. dela 24 fl. la 16 fl. La propunerea comisiunei să transpune consistoriului spre rezolvire competentă. e) Comuna bis. din Mély-Nadas

cere un împrumut de 1300 fl. și încuviințarea de a face o colectă pentru biserica de acolo; colecta se încuviințază ăr cererea de împrumut să transpune consistoriului spre rezolvire competentă.

f) Rugarea comunei politice din Șiria să i-să ierte camăta de 444 fl. după capitalul restant din aucta școlară. După-ce Ven. consist. cu decisiunea Nr. 3791/98 a iertat din restanța de 444 fl. jumătate suma de 222 fl. la propunerea, comisiunei sinodul — aduce următorul conclud: Sinodul aprobă decisul consist. Nr. 3791/98.

g) Rugarea comunei bis. din Lalasiințiu, în carea cere să i-să ierte suma de 203 fl. 98 cr. în contribuiri de 1 cr. de suflet și a ecuivalentului de 50 fl. după salariul învățătoresc;

h) Rugarea comunei bis. din Prăjești, cerând ștergerea restanței de 43 fl. 89 cr. din contribuiri de 1 și 2 cr. de suflet, sinodul aduce următorul conclud: Actele se restituie consistoriului, ca la procima sesiune sinodală să-le substernă cu propunere meritorială.

Cererea Ven. consist. eparchial Nr. 5733/98 de a aproba ștergerea diferinței de 4439 fl. 99 cr. respective destabilarea acestei sume din pretensiunea fondurilor diecesane contra chizeșilor din Checia-română, de ore-ce acesta sumă pe calea judițială nu să pôte validita. Conform propuneri sinodul enunță ca conclud: Ștergerea sumei amintite să încuviințază.

Tot aceeași comisiune raportază, că a vizitat atât residența eppescă din oraș cât și cea din suburbiul Gai și a constatat, că atât la una cât și alta este de lipsă de a-se face unele reparaturi deci la propunerea comisiunei, cu amandamentul făcut de Dr. Nic. Oncu sinodul enunță următorul conclud:

Consistoriul să îndrumă, că încă în decursul acestei veri să efeptuască în mod radical reparările necesare le edificiile din domeniul Arad Gai, precum și cele necesare la reședința din Arad, în sarcina venitelor intercalare, și în cas de lipsă și a fondului instruct. — Pe viitor toate reparaturile și toate sarcinile publice ce cad asupra domeniului eppesc din Arad-Gai, cad în sarcina episcopului ca usufructuar, — ăr reparaturile și sarcinile residenței din Arad-oraș cad în sarcina fondului instruct.

Sedința a X.

S'a ținut în Arad, la 30 Aprilie (12 Maiu n.) 1899 la 5 ore d. m. Președinte: Prea Cuvioșia Sa Dl. vicariu episcopesc *Iosif Goldiș*. Notariu: Dr. T. Popescu.

După cetirea și autenticarea protocolului ședinței a IX urmăzătoare la ordinea zilei raportul comisiunei organizatoare prin raportorul Ig. Papp asupra raportului prezentat de comisiunea esmisă prin concludul sinodal Nr. 37/1898 pentru studierea naturii și destinațiunii fie-cărui fond administrat prin consist. din Arad și pe basa eruărilor a constata și mij-

lócele materiale de cari diapune diecesa și din cari s'ar putea acoperi și prevedea diferitele trebuințe ale diecesei, între cari e și ameliorarea salariilor funcționarilor și a profesorilor dela instit. pedag.-teol; comisia având în vedere aparatul vast și amănunțit și în deosebi propunerile concrete făcute de comisie, atât relativ la administrarea fondurilor și la facerea bugetului cât și la o nouă organizare a oficiilor la consistor și pe baza acésta a regulării salariilor, având în vedere, că comisia neavând mandat nici nu s'a estins la censurarea și constatarea diferitelor impozite, cari servesc de basă la acoperirea bugetului din an în an, nu altcum având în vedere, că numai operatul ca atare reclamă un timp mai îndelungat pentru studierea, prelucrarea și confrontarea cifrelor cu cărțile de comptabilitate; având în vedere, că noul petit așternut acum de corpul profesoral dela instit. teol.-ped. pe lângă aceea, că solicită ameliorarea cerută mai cere și unele modificări în statutul de pensiune votat în 1895, având în vedere, că consistoriul nu s'a pronunțat asupra nici uneia dintre sus espusele împrejurări, comisiunea propune, érá sinodul primesce și recunoște din nou necesitatea despre ameliorarea și regularea dotațiunilor, de aceea însărcinează pe consist. din Arad, ca în sesiunea sinodală procsimă să vină cu propunerea motivată la momentele espuse în operatul comisiunei, precum și la întrebarea, că să admită sau să nu admită modificarea unora din statutele fondului de pens. cerute de corpul prof. în special ce privește afacerea salarelor profesoriale și a-le funcționarilor.

Comisiunea organizătoare raportéză despre activitatea delegațiunii congresnale în cestiunea despărțirilor ierarchice. Sinodul la propunerea comisiunei decide: raportul de față luându-se la cunoștință să aviséză On. delegațiune să continue cu lucrările în scopul finalisării cauzelor pendente și celor încă neincepute.

Comisiunea organizătoare prin raportorul său Dr. N. O n c u asupra raportului consistoriului plenar din Arad Nr. 375/99 în afacerea fondului, preoțesc referitor la proiectul de statute a-le fondului comisiunea propune, ca raportul atât în general cât și în special să se ia la cunoștință și să se apróbe proiectul de statute a-le fondului preoțimei gr. or. rom. din diecesa Aradului, votat în ședința plenară a consistoriului diecesan din Arad ținută la 21 Ianuarie 1899 în textul alăturat cătră raport și să se decidă, ca aceste statute să se tipărescă ca adnex la protocolul sinodal, precum și în ediție separată. — După oîndelungată debateră la care au luat parte: V. Mangra, T. Ceonțea, Ig. Papp, Em. Ungurean, V. Babeș, G. Ardelean, I. Lengher, P. Rotariu și Dr. N. Oprean, sinodul la propunerea Dlui I. Lengher decide și primesce atât în general cât și în special reportul comisiunei, cu acel adaus, ca §. 42 și acei, cari stau în legătură cu acesta din statutele fondului preoțesc să se lase cu totul afară.

Ședința XI.

S'a ținut în 1/13 Maiu la 9 óre a. m. Președinte: P. C. S. Dl vicariu episcopesc *Iosif Goldiș*. Notariu Dr. G. P r o c a.

După cetirea și autenticarea protolului ședinței a VIII și a X urméză la ordinea ășile referada comisiunei epitropesci asupra raportului senatului epitropesc dela consistoriul din Oradea-mare.

Raportorul Dr. Florian D u m a cetește raportul consistorial și propune, ér sinodul decide primirea lui în general, luându-'l de basă la desbaterea specială.

În desbaterea specială: a) p. 1 despre activitatea senatului epitropesc; b) p. 2 despre ținerea în evidență a averilor bisericesci, școlare și fundamentale; c) p. 5 despre revisiunea și resolvarea socoților bisericesci, școlare și fundamentale; d) p. 6 despre controla și evidența fondurilor și fundațiunilor bisericesci și școlare; e) p. 7 despre administrarea sumelor intrate în tasurile II și III. f. p. 8 despre depozitele ce se păstréză și administréză la cassa consistorială; — la propunerea comisiiei sinodul le ia la cunoștință. g) La p. 3 din raport față de încassarea contribuiriilor eparchiale restante și curente consistoriul se îndrumă, ca încassarea să se efeptuéscă pe viitor cu tótă rigórea.

Sinodul — la propunerea comisiiei — apróbă socóta consistoriului din Oradea-mare pe 1898 și socoțile fundațiunilor: Zaharie Mihoc, George Lazar și soția sa Hermina și Teodor Oancea administrate la consistoriul din Oradea-mare.

Comisiunea petiționară prin raportorul ei Dr. G. P o p e s c u referează asupra petițiunilor adresate sinodului.

Raportorul comisiunei epitropești Sava R a i c u cetește bugetul pe anul 1899 prezentat de consistoriul din Arad. La contrapropunerea deputatului Ignatiu Papp — sinodul decide atât pentru Arad, cât și pentru Orade să se susțină și pentru anul acesta bugetul de pe anul trecut.

Raportul comisiiei verificátore Paul R o t a r i u în cauza actului despre alegerea deputatului mirean în cercul Lipovei espune, că după-ce președintele ordinar al acestei comisiuni V. Hamsea s'a abținut dela censurarea acestui obiect, ér Venerabilul Sinod a întregit comisiunea prin alegerea d-lui deputat G. Popovici numai pentru acest act, comisiunea censurând de nou întregul act al alegerii de deputat mirean pentru cercul Lipovei propune — ér sinodul decide ca verificarea alesului Octavian Putici să rămână în suspens, ordinându-se cercetare în cauză. Cu efeptuirea cercetării sinodul încredințéză pe deputatul Emanuil U n g u r i a n avocat în Timișóra, concomitat de un membru, pe care il va designa consistoriul.

Sedința a XII-a.

S'a ținut la 1/13 Mai 1899. la orele 4 d. a.
Președinte: P. C. S. D-l vicar *Iosif Goldiș*. No-
tar: Dr. G. P r o c a.

După citirea și autenticarea protocolului ședinței a IX. urmăze la ordinea șilei referada comisiei organizătoare.

Raportorul Dr. N. O n c u referă în cestiunea de asigurare contra focului a averilor bisericesti, școlare și fondationale din eparchia Aradului, că comisiunea a studiat tôte actele relative, în special raportul consistoriului din Arad prezentat din ședința sa dela 22 Aprile 1899 precum și regulamentul elaborat prin comisiunea sinodală în ședința dela 5/15 Novembre 1898, și propune, ér sinodul decide: Raportul consistoriului să ia la cunoștință. Totodată sinodul incuviințează tôte actele și dispozițiunile luate din partea comisiei sinodale și a consistoriului din Arad în cestiunea de asigurare a averilor bis. școlare și fundationale din eparchie și în special aprobă în textul prezentat regulamentul elaborat și adoptat în ședința comisiei sinodale ținută la 5/15 Noemvre 1898 în cestiunea de asigurare și decide ca acest regulament să se tipărescă ca adnex la protocolul sinodal și tot odată în ediție separată pentru distribuire între comunele bis. din eparchie. Relativ la pretensiunile restante la unele comune bis. primate dela societatea de asigurare „franco-maghiară“, consistoriul din Arad se avisăze, ca să ia tôte măsurile necesare pentru încassarea acestor restante și despre rezultat să raporteze la procsima sesiune sinodală ordinară.

Aceeași comisiune prin numitul raportor cu privire la raportul consist. din Arad de sub Nr. 1789/899, în cestiunea înființării alumneului din Beiuș propune ér Sinodul decide: Raportul consistoriului se i-a la cunoștință. În legătură cu acest raport, mai departe cu provocare la conclusele sinodului nostru din anul precedent, Nrul și 76/1898 — Sinodul decretăze în mod definitiv înființarea unui alumneu în Beiuș, care va purta numirea „Alumneul diecesei gr. or. rom. din Arad,“ și care în sensul dispozițiunilor anteriore și în tenorea conclusului de față formăze proprietatea diecesei gr. or. rom. din Arad.

Tot-de-odată sinodul aprobă planul de construcțiune, preliminarul de spese și tôte dispozițiunile deja luate de corporațiunile competente bis. pentru esecutarea acestui plan, cu aceea restricțiune însă, că din planul de construcțiune contemplat pentru primirea a-lor 56 de elevi, deocamdată din insuficiența fondurilor și mijlôcelor necesare să-se esecute numai partea aceea, carea după plan pôte să cuprindă și să primăscă un număr de 42—45 elevi. Pentru esecutarea planului de zidire în acest sens se prevede necesitatea de alocare a următoarelor sume în cifre rotunde:

1. Prețul intravilanului dinpreună cu taxa de transcriere	3000 fl.
2. Materialul și prețul de construcțiune	18000 „
3. Instalarea alumneului și alte spese ne- prevăzute	3000 „
Total: 24000 fl.	

Pentru acoperirea acestor spese servesc:

1. din colecte și donațiuni	8000 fl.
2. Suma votată ca anticipațiune prin con- clus sinodal 76/898	10000 „
8. Diferența neacoperită	6000 „
Total: 24000 fl.	

Pentru acoperirea acestei diferențe și pentru terminarea și inactivarea alumneului în sensul de mai sus, — sinodul afară de suma de 10000 fl. votată prin conclusul seu de sub Nr. 76/898 votăze spre acest scop din fondurile diecesane încă o sumă de 6000 fl. ca anticipațiune. Totodată înființarea și susținerea acestui alumneu considerată fiind drept o instituțiune culturală a întregii diecese și enunțându-se dorința și necesitatea, că la întemeierea acestui alumneu să contribuie întreaga eparchie cu mijlôcele sale materiale și morale, sinodul decide și rógă pe viitorul Episcop diecesan să dispună și să facă toți pașii necesari pentru continuarea colectei în întreaga eparchie și în fine invită și rógă tôte comunele bis. din întreaga eparchie, ca spre scopul acesta să concurgă cu ajutorul lor material și de după trebuință să prelimineze în bugetul lor anual pe unul sau mai mulți ani, anumite sume și anume: comunele cu budget anual până la 500 fl. cel puțin 2 fl., comunele cu budget dela 500—1000 fl. cel puțin 5 fl. și în fine comunele cu budget de peste 1000 fl. cel puțin 10 fl. cari sume dinpreună cu sumele din colectă să-se administreze la cassa consistoriului din Arad. Cu esecutarea acestor concluse să însărcinăze consist. din Arad și Oradea-mare fie-care în sfera competenței sale. Tot-odată se avisăze să prezenteze pe sesiunea proximă sinodală raport asupra însărcinării aci enunțate, precum și un proiect de regulament pentru administrarea acestui alumneu.

Tot comisiunea organizătoare prin raportorul N. Z i g r e asupra raportului fostului Episcop diecesan I. Mețian dt. 18/30 Iuiniu 1898 în care să arată, că alesul referent în senatul școlar dela Consist. din Arad V. M a n g r a nu și-a ocupat acest post; — comisiunea propune, ér sinodul enunță următorul conclus: După ce alesul asesor referinte Vas. Mangra nu s'a prezentat la depunerea jurământului și nu a intrat în funcțiune, în urma acésta postul de asesor referinte școlar dela consistoriul din Arad să declară de vacant. Iar cauza personală a Dlui V. Mangra, aparținând competenței consistoriului ca auctoritate școlară și for disciplinar, să însărcinăze consistoriul din Arad, ca în decursul anului acestuia să resolvăze și să reguleze în mod definitiv acésta afacere, ca să nu-se mai

sustină anomalia, că un funcționar public se tragă plată și ca atare să nu facă servicii. Despre rezolvirea și regularea cauzei, va avea consistoriul a raporta proximalui sinod ordinar.

Tot aceeași comisiune prin numitul raportor referază asupra raportului Consistorului aradan dto 22 Aprile 1899 referitor la cererea profes. I. Petran de a i-se socoti la pensiuine și timpul cât a fost profesor în Brașov și preot în Șiria. La propunerea comisiunii să redă consistoriului, ca la proxima sesiune sinodală să vină cu raport nou în cauză.

Abdicând deputatul P. Rotariu din comisia de scontră, sinodul în locul DSale alege pe deputatul V. Paguba.

Îndeplinirea posturilor de asosori onorari în senatul școlar din Arad — Sinodul decide a se amâna pe proxima sesiune sinodală.

Urmază referada comisiei budgetare în afacerea speselor sesiunii presente a acestui sinod. Raportorul D. Popoviciu constată, că spesele fac: 1) Pentru deputații din districtul consist. aradan fl. 1543.72. 2) Pentru deputații din districtul consist. orașan fl. 733.60 cr. Acastă constatare a speselor se primește în sumă de 2277 fl. 32 cr. și se avisază la cassa consistorială pentru solvire.

Pentru autenticarea protocoalelor până acum neautenticate se designază deputații sinodali locuitori în Arad.

P. C. S. D. vicar și președinte al sinodului Iosif G o l d i ș i u, arătând, că agendele sinodali avisate la această sesiune sunt eshauriate, mulțămind mai întâi lui Dđeu pentru lminarea spiritelor năstre, apoi Dlor deputați pentru zelul și bunăvoința de cari au fost conduși întru îndeplinirea datorințelor față de cauzele s. năstre biserici, declară sesiunea ordinară a sinodului eparchial aradan pe anul 1899 de închisă.

La aceste cuvinte deputatul St. A n t o n e s c u în numele deputaților mulțamește P. C. S. pentru tactul și înțelepciunea cu care a condus agendele acestui sinod și lachee acompaniat și de sinod: „preșidiul să trăască la mulți ani.“

Predică

pentru Dumineca a VI d. s. Pasci (adeacă a orbului celui din nascere.)

„Eră ei l'au ocărit pe dănsul“
Ioan e. IX. v. 28.

Sănta Evanghelie de astăzi ne spune, că Măntuitorul Christos întimpinând, între mulțimea ce-l încunjura, un om orb din nascere i-s'a făcut milă de dănsul și făcând tină din scupit i-a atins ochii dăcându-i: „mergi de te spală în lacul Siloamului“, și numai decât se duse orbul de se spală și étă se întorse vădënd. Tótă mulțimea, atât străinii cât și vecinii, căți sciuse pre orbul acesta se mirau de minunea acăsta, că din veac nu s'a mai audit să fie deschis cineva ochii aceluia ce s'a născut orb. Orbul

primind dela Mănt. atăta bunătațe scumpă, — căci ce e mai scump pe lume, decât vederea și ce este mai amar pentru cineva decât că nu vede lumina sôrelui și se umble la ameađăși impededându-se; orbul, đic, pătruns de atăta binefacere nu potu să nu fie mulțamitoriu cătră dănsul, nu putu să nu fie cu evlavie cătră binefăcătorul său. Pentru aceea din minunea făcută cunoscënd el că Mănt. Christos este trămis dela Dumneđeu în mijlocul adunării începu a-și arăta evlavia și credința cătră Mănt. nostru și étă numai decât avu de a suferi batjocuri dela farisei, cari cu ocări și cu huli se nevoiau al atrage și al abate dela calea evlaviei pe carea pornise, dela calea credinței celei adevărate pre carea apucase.

„Eră ei l'au ocărit pre dănsul“ đice evangelistul, înse orbul nu băga în sémă ocările, ci mai vėrtos lăuda pre Christos, preste care lucru turbând de mănje fariseii 'l alungară din adunare.

Oh! de ce mare orbje sufletescă au fost cuprinși fariseii, cari de și au putut vedea cu ochii trupesci pe Dđeu în mijlocul lor coborit din ceriuri și venit în lume numai pentru rescumpărarea omenimei prin jertfirea trupului său — totuși nu au voit al cunósce și a crede lui. Veți đice voi inbiților mei, așa e! însă decă vom veni din timpul acel vechiu cu 19 veacuri încóce, vom afla tot fapte de aceste de a-le fariseilor și între creștini Ura, pisma, hula și altele de aceste domnesc între ei mai pe tot locul și la noi, căci spuneți iub. mei ce patimă ne bună și órbă póte fi acea care împinge ca se nu suferiți întru alții evlavie și faptele cele bune cari voi nu le aveți? Căci a pismui pe cei buni pentru-că sunt buni, atăt de urit lucru este, cât mai rău nu póte fi pre lume decât acăsta, căci de pizmuiți pe un bogat pentru averile lui, nu mă mir atăt de tare de vreme ce când ați vrea și voi a aduna asemenea bogății nu e în puterea vóstră; asemenea de veți pismui pe cineva pentru sănătatea său frumsetia, înțelepciunea său virtutea lui, siad aceste bunătați, cari nu stau în puterea vóstră și pentru aceea nu e mare mirare că din pismă ce aveți în lăuntru vă pare rău, că au alții acea ce voi nu poteți avea. Dar de pizmuiți pre un drept pentru bunătața lui ce folos aveți? An nu stă acea în puterea vóstră, au nu puteți și voi fi buni numai de veți vrea? Evlavia, smerenia, dragostea frățescă, înfrânarea inimei, tóte aceste sunt bunătați, care fie-care le póte avea numai decă are voință.

Dóue părechi de frați au fost pe lume, cari se omoriră unul pe altul. Cain și Avel fiii lui Adam, și Romulus și Remus frații cari ántăiu zidiră cetatea cea vestită a Romei, mama năstră bună din care ne tragem noi. Cain a omorit pe fratele său Avel, și Romulus pe Remus. amėndoi acestia ucigași de mórte s'au osėndit la iad, ca se se pedepsescă pentru fapta lor cea rea; aici în lume însă nu avură asemenea pedėpsă. Cain umblă rătăcind prin locuri pustii, decă vedea ori-ce fiéră sėlbatică tremura, o frunză de se mișca il recea, greu i-i era întunerecul, urită lumina, infricoșată odihna, pururea fugea din deal în deal ca un om la a cărui inimă fricóasă pururea sună cuvintele: „Tot cel ce mă va afla, mă va omori“ (C. facerei IV).

Însă nu așa se întemplă lui Romulus, el fu cu îndelungă răbdare suferit de D-șeu și duse viață mai mult veselă decât tristă, multe biruințe făcând asupra vrășmașilor săi. De unde este osebirea acésta? au nu amândoi omorîră pre frații lor cei buni și nevinovați? au nu amîndoi i-i omorîră cu înșelăciune? așa e, însă cu alta deosebire, că Romul pismui pe Remus pentru puterea lumescă, iar Cain pismui pe Avel pentru bunătatea cea sufletescă, unul nu putea moșceni averea fratelui de nu i-o lua prin ucidere, ér celealt putea avea bunătatea sufletescă a fratelui său și fără a i-o lua cu uciderea; el putea fi bun și plăcut lui D-șeu și fără de a ucide pe Avel. Pentru aceea Cain fu mai tare pedepsit decât Romul, căci dacă Avel era drept, au nu putu fi și Cain drept? au nu putea aduce și el pârğa cea mai alésă a holdelor sale și cele ântâiu născute ale turmei de jertfă lui D-șeu? au nu putea jertfi și el lui D-șeu cu inimă dréptă? Oh! tóte acestea le putea, dăr vicleanul voi mai bine se ie dela fratele său, aceea ce nu va avea el, decât se câștîge aceea ce avea fratele său. Pentru aceea rămâne el trist esemplu tuturor celora, ce pizmuiesc drepturile, bunătatea și dreptatea; tocmai ca și Cain sunt toți acei, cari pizmuiesc pe deaprópele pentru bunătatea lui, căci au nu pot și ei să se îmbrace cu smerenie și umilință, cu dreptatea și evlavia, ca deaprópele lor? au nu pot și ei a se roga lui Dumneșeu mai des precum acela? au nu pot ei mai adeseori să se mărturisescă precum el? au nu pot și ei mai cu evlavie sta în biserică precum el? Ba pot, le pot face tóte acestea însă nu voesc. Pentru ce rid și batjocoresc ei pre cei cucernici și cu frica lui D-șeu? Pentrucă ei sunt violenți la inimă și nu vreau a cunoșce pre D-șeul cel adevérat întocmai ca și fariseii din s. Evanghelie de astăzi, cari prin orbul cel din nascere, ce lăuda pe D-șeu, pentru-că i-au dat vederea ochilor, i batjocorîră și scósă afară din adunare.

Lucrul mântuirii sufletului, fraților, e un lucru fôrte greu, fôrte lunecos și cu primejdiă, care ar trebui pururea se țină cuprinsă mintea noastră, și nici odinórá se nu éasă din cugetul nostru „strémță e pórtă și îngustă calea care duce la viață. (Matei VII). Diceți că sunteți cuprinși de multe nevoi, diceți că aveți casă grea și multe necasuri, — așa este! Însă aveți și suflet, carele e mai scump decât tóte aceste, ori cu ce trudă, ori cu ce necas potfesc se ne nevoim al pregăti la mântuire și fericire „Nevoifivé dară a intra prin ușa cea strémță (Luca VIII,) pentru aceea iarăși mă întorc și đic se aveți tótă grija pentru suflet, și decă voiți se ve mântuiți și sufletul vostru și sé-i câștigați fericire, pururea se fiți cu frica lui D-șeu și cu iubire cătră deaprópele și cu zel, căci: „Fericit este omul, carele se teme de Domnul pentru evlavie. Amin.

Vecherd, 1/13 Maiu 1899.

Georgiu Cherecheșiu.

preot. ort. rom.

D I V E R S E.

+ *Necrolog.* Inregistrăm cu durere tristă șcîre, că valorosul dirigent a filialei „Albina“ din Brașov Valeriu P. Bologa, Martia trecută după un morb lung și greu a réposat în Domnul, în etate abia de 45 ani, jelit fiind de neconsolabila-i soție Lucie n. Pușcariu, de fiul său Lucian, de număróse rudeni, prietini și cunoscuți.

Defunctul V. Bologa prin calitățile sale eminente și prin zelul său neobosit a contribuit mult la înflorirea filialei „Albina“ din Brașov al cărei dirigent a fost timp de 12 ani. A fost iubit și stimat nu numai de conaționalii săi, ci și de streini, de toți câți l-au cunoscut.

Inmorméntarea regretatului V. Bologa s'a sévrșit în 15 Mai n. la órele 4 d. a. în prezența unui numărós public din Brașov și jur, a rudeniilor sale din Sibiu și a delegațiunei centralei Institutului „Albina“ în frunte cu directorul ei esecutiv P. Cosma.

Serviciul funebru l'a sévrșit, după dorința réposatului, un singur preot, și adecă preotul din cetatea Brașovului d-l protopop Baiulescu, ér cântările le-a esecutat corul reuniunei de cântări sub conducerea d-l P. Dima. Tot după dorința réposatului, n'a cântat musica la inmorméntare și nu s'a depus nici o cunună pe cosciugul său. În schimb s'au făcut cu atât mai multe donațiuni în memoria sa pentru scopuri de binefacere.

Rugăm pe D-șeu, ca sufletul lui să-l așede în lăcașurile dreptilor, ér osămintelor lui să le fie țerina ușóră.

În veci amintirea lui!

* *Avis.* Din partea despărțământului Timișorii al „Asociațiunei pentru literatura și cultura poporului român“ se escrie:

Un premiu de 25 fl. pentru învățatorii dela școlele noastre confesionale de băieți și un premiu de 25 fl. pentru învățătórele dela școlele noastră confesionale de fetițe, cari vor putea dovedi, că în anul 1898/9 au produs cel mai bun rezultat în instruire și în educațiune și au avut sub tot decursul anului școlastic cei mai mulți școlari la prelegere.

Progresul în educațiune și instrucțiune e a se dovedi cu atestat dela inspectorul școlar confesional, iară cercetarea școlei cu conspect lunar (adecă în fiecare lună câți copii au cercetat școla) dela președintele comitetului parochial, respective dela parochul local.

Drept de recurgere au învățatorii și învățătórele dela școlele populare române confesionale după teritoriul despărțământului Timișorii, adecă din cercurile administrative: a Timișorii—central, al Ciacovei, Buziașului, Recașului, Vingei și Aradului nou.

Recursele sunt a se trimite la subscrisul până la 15 Iunie n. a. e.

Premiile se vor distribui în adunarea cercuală a despărțământului, care se va ținea la 25 Iunie n. a. e. în Timișóra.

Timișóra la 10 Maiu 1899. — *Emanuil Ungureanu*, președintele despărțământului.

* *Sinod ecumenic.* În presa rusă laică și bisericescă se agită fôrte mult ideia despre convocarea unui Sinod ecumenic, care se se ocupe cu multele cesțiuni bisericesci, ce s'au ivit în biserică ortodoxă în decursul timpului, de când în acéstă biserică a încetat sãria conciliilor ecumenice. În fruntea mișcãrei pentru convocarea unui ast-fel de Sinod stă actualul Mitropolit al Moscovei I. P. S. S. Vladimir. Cestiunea a ajuns în acel stadiu încât mulți cred, că convocarea acestui Sinod se

va face chiar în primăvara acestui an. Din Rusia ideia pare a fi trecut granița. Revista patriarhiei ecumenice din Constantinopol, „Adevărul bisericesc,” reproduce în colónele sale un articol al cunoscutului diar autorizat al guvernului imperial rusesc, „Nowoja Vremia” din Petersburg, eu data de 5 Februarie, în care se discută această cestiune. În acel articol sunt raportate opiniunile marilor teologi ruși Kyreief și Durnevo. Diarul patriarhiei ecumenice reproducând articolul acesta, nu emite nici o părere; promite însă, că se va ocupa de cestiune și la timp își va spune cuvântul său.

* **Biserica română în Viena.** Comitetul instituit pentru clădirea unei biserici române în Viena aduce la cunoștință generală, că adunarea plenară se va ține în 27 Maiu n. 1899, la 8 ore seara în Viena (restaurantul „Zum magistrat I. Lichtenfels-gasse 3) la care sunt invitați toți Românii din Viena și împrejurime; precum și toți aceia, cari se interesază de această sfântă cauză.

* **Elementele constitutive ale omului.** — Un chimist german a făcut numeroase experiențe asupra elementelor constitutive ale unui om și a ajuns la următoarele rezultate:

Elementele constitutive ale unui om de greutatea mijlocie, 68 kgr., ar putea forma albușul și gălbenușul a 1200 ouă. Prefăcut în stare fluidă, acelaș om ar procura 98 metri cubici de gaz și hidrogen îndestulător pentru a umfla un balon, care să înalțe o greutate de 70 kgr. În stare normală, corpul coprinde fier din care s'ar putea face 7 chei, destulă grăsime pentru a 65 kgr. luminări, cărbune pentru a face 65 creioane mari, și îndeajuns fosfor pentru a face măciulia la 820000 bete de chibrituri, pe lângă acestea, se mai pot adăoga 20 lingurițe de sare, 50 bucățele de zahăr și 42 litri de apă.

* **De-ale Regelui Oscar.** — Regele Oscar II al Svediei se interesează foarte mult de educațiunea tinerimei și nu găsește ca o înjosire pentru el de a-și da socotă în persoană de mersul instrucțiunii elevilor din școlile primare.

De curând, Oscar II vizită o școlă primară de fete și ceru voie de la institutórea respectivă de a pune câteva întrebări la istorie.

— Ați putea, întrebă Maiestatea Sa pre eleve, să-mi spuneți numele câtor-va Regi însemnați ai Svediei.

— Gustav-Adolf, răspunse una.

— Carol XII, duse alta.

— Oscar II, îngână o a treia.

Pe cât de suprins pe atât de amusat, Regele se apropie de mica lui curtenitóre și ceru să-i spue un fapt însemnat din domnia lui.

Copila roși, borborosi cât-va timp și podidindu-o lacrimile duse:

— Nu cunosc nici unul.

Regele o desmierdă părintește, și ridând cu hohot, îi spuse:

— Nu plânge, copila mea, că nici eu nu cunosc vre-unul.

Reuniunea învățătorilor români dela școlile populare confesionale ortodoxe din protopopiatele arădane I—VII.

Despărțământul protopopesc Arad.

Nr. 1/1899.

Convocare.

Despărțământul protopopesc Arad al reuniunii învățătorilor români dela școlile populare confesionale ortodoxe din protopopiatele arădane I—VII. i-și va ține I-a conferință ordinară din anul adm. 1899/1900. în comuna Cenadul-ung. la 1 Iunie (20 Maiu) 1899 în sala de învățământ a inv. N. Coste, la care sunt invitați membrii desp. precum și toți binevoitorii școliei.

Conferința va decurge pe lângă următoarea

Programă:

1. La 7 ore a. m. participare la chemarea Duch. Sânt;
2. Cuvânt de deschidere;
3. Ascultarea esamenului inv. T. Luțai;
4. Ascultarea esamenului inv. N. Coste;
5. Reflecțiuni asupra esamenelor ascultate;
6. Incassarea tacselor curente și restante;
7. Luarea dispozițiunilor față de cei nepăsători;
8. Raportul presidiului;
9. Raportul cassarului;
10. Raportul bibliotecarului;
11. Raportul controlorului;
12. Discuțiuni asupra unor cestiuni școlare;
13. Alegerea comisiunei pentru verificarea protoco-lului;
14. Propuneri și interpelări;
15. Defigerea locului și terminului conferinței viitoare;
16. Cuvânt de încheiere.

Nădlac, la 14/26 Maiu, 1899.

Samson Lugoșanu,
președinte.

Georgiu Petrovicu,
secretar.

Concurs.

Pentru deplinirea definitivă a postului de învățător a școliei gr. or. rom. clasa I mică din opidul **B.-Comloș** cu termin de alegere la 30 de zile după prima publicare.

Emolumintele: 300 fl. v. a. 3 orgii de paie, cortel liber cu 2 chilii, tindă, cameră, grajd și jumătate grădină intravilană.

Recurenții au a-și trimite recursele, ajustate conform legilor în vigóre, Prea On. D. protopresb. și inspector școlar Paul Miulescu în N.-Komlos cottul Torontal, și a-se presenta până la alegere în s. biserică.

Alegendul învățător, își va ocupa postul numai cu 1 Septemvrie 1899.

B. Comloș din ședința comitetului parochial gr. or. rom. ținută la 2/14 Maiu 1899.

Ioan Ciocoran,
președinte.

Iuliu Vuia,
notar.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. protopop ases. consist. și inspector de școle.

—□—